రాజకీయాలు

అనగా అనగా ఒక పెద్ద రాజ్యం. "రాజ్యం" అని అంటున్నానే కాని, దానికి రాజంటూ ఎవడూలేడు. అప్పటికి రాజులే లేరు; అప్పటికి వర్ణాలూ లేవు. అయితే ఆ ప్రదేశంలో జనం కలిసి నివసించటానికి కారణం ఏమిటంటే, అక్కడ వెలసిన ఒకానొక దేవత. ఆ రోజుల్లో మనుష్యులు అరణ్యమృగాలతో ఏవిధంగా కలిసి ఉండేవాళ్ళో, ఆ విధంగానే దేవతలు వాళ్ళతో కలిసి ఉండేవాళ్ళు. ఇప్పుడు మనిషి ప్రవేశించటానికి వీల్లేని అరణ్యాల్లో మృగాలు మనుష్యులులేరని నమ్మినట్టే, దేవతలచేత బహిష్కరించబడిన మనుష్యులు దేవతలను నిరాకరించటంలో ఆశ్చర్యంలేదు!

ఆ దేవత ఒకానొక కోయవాడికి ప్రత్యక్షమై తనకు దేవాలయం కట్టించి తన్ను దర్శిస్తుంటే అజ్ఞానఫలితాలైన పాపాలూ, పాపఫలితాలైన రోగాలూ మనుష్యులకు లేకుండా చేస్తానని చెప్పింది. ఆ రోజుల్లో మనుష్యులకు ఆహార నిద్రా మైథునాలే వ్యాపారాలు. వాళ్ళకు ప్రకృతే భయహేతువు. ఆ కోయవాడు స్వయంగా రాళ్ళుపేర్చి తన సాక్షాత్కారానికి గుహ ఒకటి నిర్మించాడు. వేలకొద్దీ జనం ఆ గుహముందు సాష్టాంగ పడి తమ రోగాలు పోగొట్టుకున్నారు. దీర్ఘజాడ్యాలున్న వాళ్ళు ఆ ప్రాంత్యంలో ఇల్లు కట్టుకుని ఉండిపోవటం మొదలుపెట్టారు. ఆవిధంగా మన దృష్టిలో అనుమానాస్పదమైన ఒక దేవతామూర్తి ఇసకరేణువులల్లే ఉన్న మనుష్యులను దగ్గరికిచేర్చి గట్టిరాయల్లే చేసేసింది.

అక్కడ చేరినవారిలో జాడ్యమనేది లేకుండా పోయిందని నేను చెప్పలేను. తరువాత రెండువేల సంవత్సరాలకు ఒక శాస్త్రజ్ఞుడు, జాడ్యాలు తగ్గకపోగా అంటు వ్యాధులు మరీ ప్రబలినవని నిరూపించాడు. అది కావచ్చు, కాకపోవచ్చు మనకు కావాలిసిందేమిటంటే జనానికి రోగాలను చూస్తే భయం పోయింది. అంతకుపూర్వం ఎవరి గోల వాళ్ళది. ఇప్పుడు ప్రతివాడిలోనూ మిగిలిన వాళ్ళను స్నేహభావం ఏర్పడ్డది. ఈ సమయంతో ఒక మేధావి అందరిదృష్టిని ఆకర్షించాడు. "మనమంతా సంఘం!" అన్నాడతను—ఆవేశంతో. "మనం సంఘం! నా పొరుగు పెద్దమనిషి కష్టాల్లో నేను నా కష్టాలు మరిచిపోతాను. ఇది పవిత్రం, శాశ్వతం, మన దేవీస్వరూపం!"

అందరూ నోళ్ళు తెరుచుకుని విన్నారు. "మనం సంఘం" ఆమాట కార్చిచ్చల్లే పాకింది. ఏ ఇద్దరు కలుసుకున్నా ఈ మాట రహస్యంగా చెప్పుకోబడేది. చిత్రమేమిటంటే, ఆ మాట సంభాషణలోకి వచ్చిన తరవాత ఒకరినిచూస్తే ఒకరికి ప్రేమ జాస్తయింది. ఆ మేధావే సంఘధర్మాలు పద్యరూపకంగా రాసేశాడు. అవి అందరూ వల్లించారు. ఆ ధర్మా

లందరూ పాటించారు. ఇప్పటి న్యాయశాస్త్రాల్లల్లే అవి అతిక్రమించబడటానికి ఉద్దేశించబడి తగిన శిక్షలతో సహా చెప్పబడలేదు. అందుచేత ధర్మశాస్త్రం ఎక్కువదని ఒక్కనాట కనను. అప్పటి వాళ్ళ మెదడు ఎంత చిన్నదంటే, వాళ్ళకు 40 అడుగులగోడ ఎగిరిదూకడం ఎంత కష్టమో ఆ ధర్మాలకు విరుద్ధంగా చరించటం అంత కష్టం. అదే కృతయుగమని మనవాళ్ళు మన నోరూరిస్తే లాభం లేదు.

కాని ఈవిధంగా ఎంతకాలమో వెళ్ళలేదు. ధర్మం అతిక్రమించబడటం మొదలు పెట్టింది. అంతకూ అతి ఆక్రమణ లెక్కువకావటం మొదలుపెట్టినై. అందులో ఎక్కువభాగం శిక్షార్హమైన అతిక్రమణలు కావు. చాలా లోపం, మనస్తత్వం గుర్తెరక్కుండా రాసిన శాస్త్రంలో ఉంది. ఆ శాస్త్రం రాయబడ్డ వందసంవత్సరాలకు దేశంలో ఆ శాస్త్రకారుడికంటె తెలివిగలవాళ్ళు కనీసం రెండువందలమంది ఉన్నారు. వాళ్ళు శాస్త్రాన్ని గౌరవించకపోవటంలో ఆశ్చర్యంలేదు. కాని వాళ్ళ ఆసరా చూసుకుని మరో నాలుగైదువందల దుడుకుపిండాలు అనవసరమైన అతిక్రమణ ప్రారంభించారు. ఇంకా ఆ శాస్త్రాన్ని పాలిస్తున్న వేలజనం ఏమవుతారు ?

పెద్దసభ జరిగింది. శాస్త్రాన్ని పాటించాలిసిందేనని అంతా వప్పుకున్నారు. కొందరు మేధావులు శాస్త్రం అసంగతంగా ఉందన్నారు. అయితే క్రొత్తశాస్త్రం రాయగలరా అని ప్రశ్న వచ్చింది. అటువంటి పుస్తకమే మళ్ళీ రాయాలంటే అది రాసినవాడికి రెట్టింపు తెలివికావాలి! మావల్ల కాదు. మేం సంఘంయొక్క ఏకత్వంకోసం శాస్త్రాన్ని పాటిస్తాం. మరీ తప్పులుగా వున్న నియమాలు సంస్కరిద్దాం. ప్రతి అతిక్రమణకూ పెద్దశిక్ష పెడదాం. కుళ్ళిపోయిన అంగాన్ని ఖండించటం యొక్క ఆవశ్యకత అందరికీ తెలుసు !

ఆ శాస్త్రం అమల్లో ఉండేటట్టు చేసే బాధ్యత ఆకాలపు మేధావులమీద పడ్డది ! వాళ్ళు మొదటబ్రాహ్మణులు ! అది మొదటి రాజకీయం.

తప్పులు చేసిన వాళ్ళను శిక్షించటం చాలా కష్టమైంది. తగినకోపంలేకుండా ప్రాణాలు తియ్యటం అలవాటులేనిపని. అందువల్ల ఇది మామూలు హత్యకింద గణించబడక, ఈ హత్య యొక్క ఫలితం ఆ యొక్క దేవతకు అర్పితం చేశారు. ఈ మాట విన్నతరవాత ఒకానొకడు "ఇట్లా దేవుడి పేరుపెట్టి చేసేహత్యలకన్న కోపంతో పొడవటమే చాలా మంచిదేమో!" అన్నట్టూ, వాణ్ణి మిగిలినవాళ్ళు అమాంతంగా కొండమీదికి తీసికెళ్ళి కిందికి విసిరిపారేసినట్టూ తెలుస్తుంది.

ఆ బ్రాహ్మణరాజకీయం అట్టే జయప్రదమైనట్టు కూడా కనిపించదు. జనం స్వతంత్రంగా ఆలోచించుకోవటం మొదలుపెట్టినకొద్దీ చిక్కులు జాస్తియినై, కొంత మంది బలిశాలులు శిక్షించబడటాని కొప్పుకోక తిరగబడి బ్రాహ్మలను చితకపొడవటం మొదలుపెట్టారు. ఆ తరవాత రోజులు గడుస్తున్నకొద్దీ చెయ్యాలిసిన హత్యలు ఎక్కువైనై. బ్రాహ్మలంతా ఒక నిట్టూర్పువిడిచి ఈ న్యాయశాస్త్రం బహుక్రూరంగా ఉందన్నారు. సంఘం ఆమాటకు ఒప్పు

కునే స్థితిలోలేదు. సంఘంలో ఉన్న బలశాలులంతా లేచారు. "ఓ బ్రాహ్మలారా! మీకు బుద్ధి ప్రసాదించబడ్డది. మీరు శాస్త్రాలు చెయ్యండి. మేం వాటిని అమలులో పెడతాం! శిక్షించటం మీకు చాతకాదు!" ఆ మాటకు సంఘం కరతాళధ్వనులు చేసింది.

రాజులొచ్చారు; రొండోరకం రాజకీయం వచ్చింది. పాపం పెరిగింది, వెనకటిరోజు లిప్పుడు లేవన్నారు వృద్ధులు.

శాస్త్రాలు చదివి ఆప్రకారం న్యాయాన్యాయ విచారణ చెయ్యటం మొదలు పెట్టారు రాజులు. ఈ రాజులలో పోటీలుపడి పోటీలు కలహాలుగా మారి ఒకరి తలకాయలు ఒకరు పగలగొట్టుకోటం మొదలుపెట్టారు. ఈ సందడిలో అన్యాయాన్ని శిక్షించటం వెనకపడ్డది. అట్లా వెనకపడకుండా ఉండేందుకు రాజ్యాంగం ఒకటి ఏర్పాటు చేశారు బ్రాహ్మలే. ఒక్కడెన్ని పన్లు చేస్తాడు? రాజు తరుపున కొందర్ని ఏర్పాటు చేశారు. ఇంతమంది రాజులలో ప్రజలదృష్టి ఏ ఒకడిమీదికో పోవటం మొదలు పెట్టింది. కొందరు పెద్దలు మానవ మనస్తత్వం కనుక్కున్నవారై, ఒకడే రాజుండాలన్నారు. ఒకడే రాజైనతరవాత న్యాయమో అన్యాయమో దేశానికి కొంత శాంతి కలిగింది. రాజు కింద ఎంతమంది నౌకర్లయినారంటే—రాజు కెట్లా పొద్దుబుచ్చాలో తెలీలేదు. రాజు భోగలాలసుడు కావటం మొదలుపెట్టాడు.

బ్రాహ్మలను తలుచుకునేవాళ్ళు లేరు. జనాన్ని ఆకర్షించటానికో ఉపాయం చేశారు; దేవత సాక్షాత్కరించిన రోజులలో ప్రతి కవిగాడూ ఆదేవిని కీర్తించిన పద్యాలు మొదలైన వన్నీ పోగుచేసి స్వరయుక్తంగా బిగ్గరగా పాడటం మొదలు పెట్టాడు; "ఇవి బ్రహ్మ నోట్లోనించి వచ్చినై! ఇవి శాశ్వతం!" అన్నారు. రాజులు నిర్ఘాంతపోయినారు. "మీరు తెలివిగలవాళ్ళు. మాకూ రోజూ మీ సలహా వుంటే ప్రజలు సుఖపడేవారు. మీరు మాకు మంత్రాంగం చెయ్యాలి" అన్నారు రాజులు. "మేము రాము!" అన్నారు బ్రాహ్మలు. కొంత మంది రాజుల్ని సమీపించి "మాకభ్యంతరంలేదు! మమ్మల్ని మంత్రాంగానికుంచుకోండి! మీకు శుభమగుగాక!" అన్నారు.

కాలశకటం కుదుపులేకుండా వెళ్ళిపోవటం మొదలుపెట్టింది. కొన్నివందల సంవత్సరాలు గడిచినై.

"మంత్రీ! నాకు కొన్ని లక్షలు బంగారపు నాణ్యాలు కావాలి! ఎవరిస్తారు?" అన్నాడొకరాజు మంత్రితో.

"మీరీవిధంగా అప్పు చెయ్యటం మంచిదికాదు. మహాప్రభూ! ఇప్పటికే మీ రాజ్యం మీది కాదు. మీ పరిపాలనకింద వున్న ప్రతివస్తువునూ కొనగల ద్రవ్యం మీరు కోమట్ల దగ్గిర్నించి అప్పు తెచ్చారు! ఆలోచించండి!" అన్నాడు మంత్రి. రాజు మూర్ఛించాడు.

దేశంయొక్క నాగరికత ఏ విధంగా వ్యాపారం మీద ఆధారపడుతూ వస్తున్నదీ రాజు గుర్తించలేదు. రాజు పన్నులు వసూళ్ళు చెయ్యటం దుర్ఘటంగా ఉంది. వ్యాపారం చేసి

జనంచేత మంచి వాడనిపించుకుంటూ రాజు ఆదాయానికి పదిరెట్లూ ఇరవై రెట్లూ సంపాదించాడు విశ్వేశ్వరగుప్త.

లోకానికి తెలిసిపోయింది—రాజు రాజుకాడు విశ్వేశ్వరగుప్త రాజుకాని అని! ఒకరోజు గుప్త రాజుగారింటికి వచ్చాడు. అరగంటసేపు ఇద్దరూ సంభాషించారు.

"మీరు నాకిచ్చిన డబ్బు మీకు నేనిచ్చాను. అది నాదా? అన్నాడు గుప్త తియ్యగా నవ్వుతూ, మీకింకా ఇస్తూంటాను — ఒక్క ఉపకారం చేస్తే. మీ మంత్రిగారు ఏర్పరిచే చట్టాలు—నామాటా, నా సౌఖ్యం అట్లా వుంచండి! ప్రజలకు చాలా బాధగా వుంటున్నై. నా వస్తువులు నేను వందమైళ్ళు పంపించేటప్పటికి ఖర్చులు తగిలి జనం బాధపడుతున్నారు. నాకు మీరు మంత్రిత్వం యిస్తే ఇక్కడి సరుకులకన్న నా సరుకులు చవక చెయ్యగలను. జనానిక్కావలసిందేమిటి? మరో మాట ఈ మీ ముఖ్యపట్టణం నా కమ్మేసెయ్యండి. మరామ్మతులూ, దీపాలూ, వీధులూ నేనే చూసుకుంటాను. భృత్యుణ్ణి!" అన్నాడు. రాజు దర్జాగా నీకడ్డమేమిటి అన్నట్టుగా చెయ్యి ఊపేశాడు. "చిత్తం! ఎటుపోయి ఎటొచ్చినా మంచిది, ఈ గుర్తు పెట్టిన చోట సంతకం చెయ్యండి...మరిచిపోయినాను చెప్పటం మీకెందుకు శ్రమ? సైన్యానిక్కూడా నేనే—"

"ఊఁ!" అన్నాడు రాజుగారు "ఒరే! బుడ్డి!"

"మీ సెలవైతే...రెండు బుడ్లు!"

రాజుగారు గుప్త భుజం తట్టి నవ్వుతూ "సరసుడివి!" అన్నాడు.

అది మూడో రకం రాజకీయం. ఈ రాజకీయంలో నాగరికత మేధస్సును మించి నడిచింది.

అందుకనే నాలుగోరకం త్వరలో అమల్లోకి వచ్చింది! దేశం నానాశోభగా వుంది. ఒక రైలు నడవటంలేదు. ఒక ఫ్యాక్టరీ పనిచెయ్యటం లేదు. అన్ని వీధులూ నిర్మానుష్యంగా ఉన్నై. పెద్ద వీధుల్లో శవాలు గుట్టలు గుట్టలుగా పడేసి ఉన్నై. ఆ వేడి ఎండలో నెత్తురు మడుగులు కళ్లు తిరిగేటట్టున్నై.

చౌకులో ఉపన్యాసం. అనేక వేలమంది గుమిగూడి వింటున్నారు. కంటినిండా మొహంనిండా నెత్తురు మరకలుగల మనిషి చేతులో ఒక పిస్తోలు పట్టుకుని అరుస్తున్నాడు. "భగవద్గీత! సర్వసమత్వం! మనం చేసినవి హత్యలు కావు! శపథం చెయ్యండి! శపథం చెయ్యండి! మన జీవితాలు సంఘాన్ని సేవించటమే. మనపని సంఘసేవ! సంఘసేవ! సేవకూలై! మనం ఇవాళ అరికట్టిన మనుష్యులు దుర్మార్గులు, సంఘానికి వేరుపురుగులు, మన నెత్తురు పీల్చినారు! మనం వాళ్ళనెత్తురు ఒక్క చుక్కకూడా తాగలేదు. సాలీళ్లు! జలగలు—"

ఒక కుర్రవాడు కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకుని లేచాడు.

"వాళ్లు దుర్మార్గులుకారు. అజ్ఞానులనండి ఒప్పుకుంటాను. దుర్మార్గానికి అవసరమైన తెలివి వాళ్ళకు లేదు. మనం ఇవాళ ఇంతమంది అమాయకులను చంపటంలో చాలా అనవసరమైన శ్రమపడ్డామని నా మతం—" "ఢాం". ఆ కుర్రవాడు కిందపడి కదల్లేదు. కొంచెంసేపు అంతా నిశ్శబ్దం. ఏమూలనుంచో ఏడుపు వినపడ్డది. ఆ కుర్రవానికి కొందరు ప్రాణమిత్రులున్నారు. ఇంకో మూలనించి మళ్ళీ పిస్తోలు పేలింది. ఉపన్యాసం ఇస్తున్న మనిషి లేడు. భయంకరమైన పెడబొబ్బ వినపడ్డది. వందపిస్తోళ్లు ఒక్కసారి మోగినంత శబ్దమైంది. పొగలో ఏమీ కనపడకుండాపోయింది. సాయంత్రం మూడుగంటలకు అంతా నిశ్శబ్దం. అన్ని శరీరాలూ నేలను కరుచుకున్నై. మెల్లిగా ఒక మనిషి తల ఎత్తాడు. "ఢాం!" వెంటనే ఇంకో "ఢాం" ఇంకో గంట గడిచింది. అన్నీ శవాలే! వాటిమధ్యనించి ఒక భయంకరమైన ఆకారం మెల్లిగా మూలుగుతూ లేచికూర్చుంది. మొహమంతా మాంసం ముద్ద. ఆ ముద్ద ఆవలించింది. పడిపోయింది శరీరం!

*   *   *

నాలుగువందల సంవత్సరాలు గడిచినై. ఒక గొల్ల పిల్లవాడు ఆ ప్రాంత్యాలే ఒక దిబ్బ మీద మురళి వాయించుకుంటూ కూర్చున్నాడు. చుట్టూ దట్టని అరణ్యం; గోవులు నిశ్చింతగా మేస్తున్నై. సూర్యుడు చెట్ల సందుల్లోనించి నవ్వుతున్నాడు.

ముద్రణ: 15 డిసెంబరు 1934, చిత్రగుప్త.